دگەل عزالدین باقەسری بەرپرسێ بنگەهێ لالش یێ روشەنبیری

بەرهەفکرنا – جوتیار

سەبارەت دەستپێکا تەعریبکرنا دەڤەرا کوردستانێ ئەم د بێژین کو هەر وەکو ژ دیروکێ خویا دبیت دەڤەرا کوردستانا نوکە و میشوبوتامیا ژ کەڤندا جهێ ئاکونجی بوونا مللەتێن ئاری بو، لێ ژبەر گرنگیا ڤێ دەڤەرێ ژ ئالیێ ئابووریڤە کو عەردەکێ ببها لێ هەبو بو چاندنێ و جهێ هاندانێ بو بوئاکونجی بونێ پێلێن هوزێن عەرەبا ژگز یرتا عەرەبی بەرەف باکوری ڤە هاتن نەخاسمە ل دەمێ ڤەکرنێت ئیسلامی (الفتوحات الأسلامية) ل ئیراقێ کو بویە ئەنجامێ هەرا مەزنو گرنگ ددیروکا ئیراقێ دا و فاکتەرەکێ کاریگەر ژ بو پەیدا بونا عەرەبا و هاتنا وان بو دەڤەرێ وکارین خو ئاکونجی کەن وخو ب پارێزێن لبن سیبەرا فتوحاتێت ئیسلامیدا وبناڤێ ئیسلامەتیێ کارین خەلکەکێ دی ل خو ب جەمینن وخزمەتا خو بکەن و ئەڤێ چەندێ داخباریەکا خویا هەبوو ل کوردستانێدا وەك ئیشارە پێ تێدە دان ژ ئالیێ (دکتور خەلیل ئیسماعیلی)ڤە کویا (قوت العمل) دبێژێت پرانیا خەلکێ شارێ هەڤلێرێ بویە عەرەب یان ب عەرەبی دئاخڤن چونکە زمانێ وان یێ ئایینی عەرەبی بو.

مشەختبونا هوزێن عەرەبێن گەریوك یا بەردەوام بو وقوناغ قوناغ هاتنو لڤێ دەڤەرێ ئاکونجی بون ل دو ماهیا سەدێ نوزدێ دەستپێکا ئیورینا چاندنێ ل دەڤەرێ پەیدا بو وعەرەبێن گەریوك ل سالێن (1850) هەتا (1918) ل دەورو بەرێن (شەنگارو تەلەعفەرو ئاڤگەنێ) هاتنە ئاکونجی کردن پشتی حکومەتا ئیراقێ لسالا (1921)ێ هاتیە دامەزراندن ئەردێ (شنگاریو تەلەعفەر) هاتە دابەشکرن لسەر وان و لسالا (1949) بریار هاتە دان کو گشت هوزێن عەرەبێن گەریوك ئاکونجی بن وهەر تشتەکێ پێویست بو وان بێنە دابینکردن لەورا بیرێن ئاڤێ بو وان کولان وهەر خێزانەکا عەرەبی نێزیکی (150)ی دونەمێت عەردێ چاندنێ دانێ و وەسا ئاکونجی کرنا عەرەبا ل دەڤەری موکم بو نەخاسمە پشتی یاسایا (الأصلاح الزراعی) هژمارا (30) سالا (1958)ێ گەلەك عەردێن دەڤەرا کوردستانێ لسەر عەرەبا هاتنە دابەشکرن و زور جهێن ئاکونجی کرنێ بو وان دروست بوون. (16) جە ئانکو (مستوطنة) ل (رەبیعا) کو لسالا (1960)ێ بو بە ناحیە و (12) جە ل (تەلەعفەر) و (15) جە ل (شنگارێ) و (8) جە ل دەڤەرا (ئاڤکەنێ) ئانکو (العیاچیە) و (8) جە ل ناحیا (عطبة) و ل ناف بەرا سالێن (1918) هەتا (1942)ێ گەلەك جهێن دی هاتنە دروستکرن بو ئاکونجی کرنا عەرەبا ل بەرا (شنگارو تەلەعفەر)و هژماراوان گەهشتە (122) هزارو (835) کەسا وەکی (دکتور خەلیل) ئیشارەتێ پێ ددەت.

ل دویف بەیانامێن رەسمی کو سەر ژمێری هاتینە کرن ئانکو (احصائیات) هژمارا جهێن هاتینە دروستکرن دنافبەرا سالا (1951)ێ هەتا سالا (1965)ێ ل (شنگاریو تەلەعفەر) (400) جە بون زێدەباری (326) جها ل باکورو باکورێ رۆژهەلاتی چیایی وژوان (150) ل (تەلەعفەر) و (174) جە ل ناحیا شنگارێ و ناحیا (شەمال) و هژمارا خەلکێ ڤان (مستوطنا) بو بە (59) هزار (676) کەس، ئەڤەو ئەم وەك پەیوەندیدار ب دەڤەرا ئێزدیا بەرچاڤ دەکەین ئەڤێ دەڤەرێ.

هەر چەندە ژ بەرێ دا لسەر سێ تەوەرا تەعریبکرن هاتیە ئەنجام دان ئێك ژ تەوەرێن وان تەوەرێ ب ئالیێ (کەرکوك) ڤە بو، تەوەرێ دی ژی ب ئالیێ رۆژهەلاتی (بەغدایێ) ڤە بو بو (خانقینو مندلیو زرباطیا)و ئەف جهە،و تەوەرێ دی بێ ئەم نهو بەحس دەکەین تەوەرێ ئالیێ (میسل) ڤە بو کو دەڤەرێت کوردستانێ ئەو جهێت ئێزدی و خەلکەکێ دی ژی لێ ئاکونجی بوی ئەو هاتنە بەرچاڤ بو تەعریبکرنێ.

سەبارەت چەوانیا چەسپاندنا سیاسەتا عەرەبکرنێ ژ کەڤنو نویدا ل کوردستانێ هەر چەندە پشتی دامەزراندنا دەولەتا عیراقێ و پشتی کو (میسل) کەفتیە دگەل دەولەتا عیراقێ ل سالا (1925)ێ وان حکومەتا درویشمەك وەگرت کو خەلکی کوردستانێ ئان ئەو کەسێ نە عەرەب دسنورێ عەرەبیدا بێنە حەلاندن لەورا دەڤەرا (میسل) گەهشتیە عیراقێ، حکومەتێن عیراقێ دەست بپیلانا عەرەبکرنا کوردستانێ کر و نەخشە هاتنە دانان ژ بو لاوازکرنا مللەتێ کورد و حەلاندنا وان دسورینا مللەتێت عەرەبدا ولبن درویشمی (پێتڤیە هەمو مللەتێت د وەلاتێ عەرەبادا دژین بێنە حەلاندن دسورینا مللەتێن عەرەبدا) ئەف سیاسەتە بو درویشمەکێ سەرەکی بو هەمو حکومەتێن عیراقێ و بو هەمو شوفینیزمێت عەرەب یێن دەسەلات ددەستێن وان دا و هاتینە سەر حوکمی، لەورا داکوکی لسەر کوردستانێ دەکرن کو کوردستان پارچە کە ژوەلاتێ عەرەب و مللەتێ کورد پارچەکە ژ مللەتێن عەرەب و نەخاسمە دکونگرێ سێ یێ حزب بەعس دا کو ئەف تشتە هاتە بەرچافکرن یێ کو ل سالا (1979)ێ بو، وتێدا بریار هاتە دان کو کوردستانا عیراقێ عەردەکێ عەرەبییە ئەڤە ژی پیلانەکا ترسوکانەبی ژ بو گوهرینا ناسناما عەردێ کوردان و ئەڤەژی پیلانەکا بەردەوام بۆ ئەگەر بەرێ هەولدانا ئاکونجی کرنێ یا عەرەبا ل کوردستانێ ژ ئالیێ ئابووری ڤەبا ئانژی ژ ئالیێ جڤاکی ڤەبا نوهە بو درویشمێ سیاسەتا حکومەتا رژێما بەغدایێ کو ئەڤێ تەعریبکرنێ بکەتن.

سەبارەت عەرەبکرنا دەڤەرێ ژ کەڤن دا ئەوبو خەلکێ عەرەب دئینان و ل عەردێت کوردا ئاکونجی دەکرن ل دەڤەرا کوردستانێ و ئەو عەرد دابەش کرن لسەر وان و بووان خزمەتگوزاری ئانکو تشتێ پەیوەندی هەبیت کو دان ئاکونجی بکەت ب موکومی وەك چێکرنا بیرێت ئاڤێ ئانژی پروژێت خزمەتێ داکو ل دەڤەرێ ئاکونجی بن، لێ نوکە پیلانێن سیاسی ژی هەنە ئەو پیلانە کو بنگورکرنا کە کەلتورێ کوردی و بنگورکرنا دابونە رێتێت وان ئانژی گوهرینا ناسناما وان یا نەتەوەیی ئەڤەژی لبەر چاڤێ حکومەتا عیراقێ یە لەوان مەدیت دەڤەرا ئێزدیا و دەڤەرێت دی ژی ل ژمێریا سالا (1977) دا کورد هاتنە ل قەلەم دان کو نەتەوا وان هاتە گوهرین و عەرەب ئینان ئاکونجی کرن ل گوندێن وان و ئەوژی لسەر ئاخو گوندێت وان دەر ئێخستن و بەرەف کومەلگەها ب خورتی ئاڤاکرین بو وان دا ناسناما وان یا جوتیاری ژێ وەربگرن و کرنە پالە و بەردانە بازێرێت دەوروبەرا وەك (میسلو کەرکوك) و دەڤەرێت دی ژی، هەر چەندە ئەف کریارا هاتیە کرن ژئالیێ حکومەتا عیراقێ ڤە کارەکێ نە رەوابو و گەلەك پیلانێت نە جوان هاتنە دانان کو ژئالیێ ئابووری ڤە خەلکی کورد تەنگاف بکەن و نەهێلن لسەر ئاخا وی بیتن ئەڤەژی وێ چەندێ ددەتن کو حکومەتا عیراقێ ئان رژێما بەغدایێ ژوێ چەندێ دترسێن نە کو روژەکێ مافی کوردان بگەهتە وان ئانژی کورد ل مافێت خوپسیار بکەن و ببیتە گفتوگویەکا دەولەتی لسەر وان مافا دابێژین ئەف پارچە پارچێت عەرەبانن و دەڤەرا کوردستانێ کێم بکەن و نەتەوا کوردی لێ لاواز بکەن.

سەبارەت تەعریبکرنا ئێزدیان هەر چەندە وەك مە گوتی چی دبیت ژ بەری (1400) سالیدا پیلانێت عەرەبکرنا ئێزدیا بەلێ ئەڤێت نوهە هاتینە کرن کو بویە درویشمی سەرەکی بو حکومەتێت عیراقێ ئەو بو دەڤەرا ئێزدیا ئێزدی بونە توخیبێ ل نویڤەکا کوردێت موسلمان و خەلکەکێ دی و عەرەبادا،و پیلانێت مەزن هەروێ بوان بون نەخاسمە هەولدانا وان بو گوهرینا ناسناما وان یا نەتەوەی و نە بتنێ ئێزدی ئەف پیلانە لسەر هاتنە کرن بەلکو تکەلەك هوزێت کوردی بێت رەسەن وەك گە رگەریا و وەك میرا دەك هەسنا وەك (موسی رەشا) ئەف دەڤەرە هەمو هاتە عەرەبکرن ژئالیێ ناسنامەیێ ڤە وژ ئالیێ عەردی ژی ڤە کو گوندێت وان راکرن و ئاکونجی بون لسەر گوندێت وان.

ل دەڤەرا شێخان نێزیکی (66) گوندا هاتنە عەرەبکرن و کورد ژێ راکرن وەك ئێزدی و موسلمان و برنە کومەلگەها و ل تلکێفێ (15) گوند و هەر چەندە پیلانێت مەزن ل شنگارێ هاتینە دانان ژبو عەرەبکرنێ نێزیکی (140) گوندێت دەڤەرا شنگاری هاتنە چول کرن و برنە کومەلگەها، ژبەر ڤێ چەندێ ئەم دێ ناڤێت هندەك گوندێت دەڤەرا شێخان بێژین کو ئەڤە نوهە عەرەب تێدانن چنکو پشتی سەرهلدانی هندەك گوند هاتنە رزگار کرن چ ل دهوکێ بیتو چ ل شێخان بیتن و ئەڤێت ماین ئەڤەنە گوندێ (باقەسرێ- جەلوانا- مام رەشان- باسڤنا- بێتنال- کەندالا- موقبلا- مەحمودان- موسەکان دولا هژیر- مێرستەك- سەرێ کانیێ- ئال مەحان- دوو شێڤان- شیف شرین- گرمبارێ) ئەف گوندە هەمی ئێزدی بوون،و ئەو گوندێت دی یێ نوکە عەرەب لێ کو کورد بون (گرفەقیر- پیلانە- هنجیروك-پیربوك- زیناڤا- تاقا میکائیل) (زولکا) ئەوا نوکە بویە (ناحیە الفاروق) (بەرازی مەزن- بەرازی بچوك- ئاڤدەلی- گریشان- ئیسقەلە- قەیماوا- گلەشین- بابا- خاتور ئاڤا- چەمە رەش- موسەکا گورانا- جەبرا- گودات) ئەڤە هەمی ژی ئەف گوندێت نوهە ل دەڤەرا شێخان و عەرەب تێدا د ئاکونجی نە، هەر چەندە پیلان ب شێوازێ نوی دهاتینە دانان بو عەرەبکرنا دەڤەرێ ئەوە هندەك جهێت کارگێری ئانکو (وحدات اداریە) هاتنە دروست کرن داکو مللەتێ کورد پارچە پارچە کەن وەکو (ناحیە فاروق) هاتە دروست کرن داکو خەلکێ (مەهاتێ) ئێزدیێت دەورو بەرێت دێ دەڤەرێ بگەهینە بسەر ناحیە الفاروق و هەر دیسان قەزا تلکێفێ هاتە دروستکرن دەکی چەوا بەرێ قەزا هەبون، و دهوك ژی کرە پاریزگە هـ وژ میسل ڤەکر ژبەر وێ چەندی دا خەلکێ کورد ل دەڤەرا میسل کێم بکەن و میسل روژەك ژ روژان ئەگەر هاتو ئیستیفتائەك هاتە کرن دا میسل نەبیتە دەڤەرە کا کوردی و گەلەك کورد لێ نەبن ئەڤجا ئەو جهێت ئیداری هاتینە دروستکرن ل قەزاو ناحیا بتنێ مەرەم ئەو بو داکو ژماریا وان کێم بکەن.

سەبارەت پەیڤا دوماهیێ ئەز دباوەریێ دا مە گەلەگ جاری دەرفەت بو مە هاتیە دانان وەك کورد کو ئەم بخو تشتەکی بکەین بەلا مە ب هیڤیا خەلکەکی ڤە هێلایە لەوا ژ دەستێ مەش چوویە ئەو دەرفەتە بو بەرژەوەندیا خو بکار نە ئینایە، گەلەك جاری دەرفەت هاتیە کو ئەم هندەك وان جها رزگار کەین مەگووتیە کا دا جارەکێ بیهلین ل هیڤیا خەلکەکەی دی وەك (un)ێ ئانژی وەك ئەمریکا، ئەز دێ بێژم گەلەك جاری دڤێت مرۆڤ ب دەستێ خویێ زیرەك بیت و شولا بکەتن و چونکە مەسەلەکا کوردی هەیە دبێژێن (شێر ئەو شێرە یێ ب دەستێ خویێ مێر) ئەڤە تێك ژوان بێت کو مە بڤێت ئیشارەتێ پێ بدەین نە هەر جار ئەم ب هیڤیا خەلکەکێ بهێلین یا دی ژی مەد ڤێت ئەم دەنگێ خو بگەهینە (un)ێ و خەلکێ پەیوەندیدار ب مەسەلا عیراقێ و کوردستانێ و عەرەبکرنێ ئانژی ئەوێت سیاسەتمەدار کو ئەم دەبینین گەلەك جاری ئەف رێکەفتیا عیراقێ یا (نەفت بەرامبەری خوارنێ)گەلەك جاری دهێتە بکار ئینان ژ بو خزمەتا عەرەبکرنێ وەکی ئەف دەڤەرێت هاتینە عەرەبکرن و عەرەب لێ ئاکونجی بوین بیرێت ئاڤێ ژوی پارێت (un) ژوی پارەی دهێتە تەرخانکرن کو دان بیرا ئاڤاکەن راستە خزمەتەکا مروڤایەتیە بە لێ ل دەڤەرەکێیە کو نە ئەو دەڤەرە یا وان ماف تێدا هەی، هەر وەسا پروژێن دهێتە چێکرن وەکی دەڤەرا (مرای الجزیرە) ئان (حویجە) و گەلەك پروژێت دی دهێنە دروستکرن هەر ب ڤی پارێ (un) یە لەوا ئەم دبێژین ئەف پارە ئانژی (un) گەلەك جاری ب رێکەکا نەیا ئێکسەر و خزمەتا عەرەبکرنێ دا یە ئەڤە ژی بێت بەرچاڤێ سیاسەتمەدارا و خەلکێ پەیوەندی دار بڤێ تشتی. و یا هەرا فەر کو ئەم نها بەرچاڤێ خەلکێ دانینین کو ئەو دەڤەرێت هاتینە عەرەبکرن و ئەوان (دوکیمەنتا) لبەر دەستێ پەیوەندیدارا دانین و ڤەکولینا لسەر بکەین و مێژوویا وی دەمێ هاتیە عەرەبکرن دیارکەن کو ئەڤە ئێك ژئا رمانجێت مە هەموا بیتن و ئارامانجێت دەزگا بێت روشەنبیری ژ درێت حکومی و سیاسی و راگە هاندنێ ژی روولەکێ گرنگ دڤی ئالی دا هەبیتن ئو وەك بنگەهێ لالش مە پیتەکێ مەزن دایە ڤی تشتی و هەردەم دهزار مەدایە و ئەم خو فەخرێت کێشا مللەتێ خوینە ژبو ڤی ئالی لەوا (مەهرەجانەك) هاتە دروستکرن ئا ئالیێ بنگەهێ لالش ڤە (مەهرەجانا چیایێ شنگارێ) کو ژ دەڤەرەکا کە لەك کەتیە بن زولمو زوردا رێێ و عەرەبکرنێ دوێ مەهرەجانێ دا ڤەکولینێت زانستی هاتنە گرێدان ژ بو خویا کرنا مێژوویا دەڤەرێ هەروەسا ژ بو کەلتورێ رەسەنێ کوردی و دیسا چاوا سیاسەتا حکومەتێت عەرەبی کو وێ دەڤەرێ بکەنە عەرەب و ژ ئالیێ دویڤە یێ فلکلوری و هەمی ئالیاڤە ئەو مەهرەجانە خویادکر دەڤەرا شنگارێ و ئەم دوێ هیڤیێ دا نیە وەکی کونفرانسێ (کەرکوك) ژی بو ڤێ مەرەمێ هاتیە سازکرن بو دەڤەرێت دی یێت هاتینە عەرەبکرن دیسان کونفرانسو مەهرەجان و سمینار و کور هەبن لسەر ڤی ئالی و ئەم ژی وەك بنگەهێ لالش دبەردەوامین کو ئەم خەمێ لڤی تشتی بخوین و سوپاس.

له ساڵیادی کۆچی دوایی مارکسدا

میتۆدی مارکسیەتو هەڵوێستی حزبە چەپەکان

سەعید کەریم

(بە هەرەسهێنانو نەمانی سیستەمی سەرمایەداری وەکو سیستەمێکی ئابووری سیاسی کۆمەلایەتی، ئەو کاتە دەکرێت باس لە پیربوونی مارکسییەت بکەینو جێگای مۆزەخانەی مێژوو بێت) *خالید بەگداش

لەوەتەی کۆمەڵگای مرۆڤایەتی هەیە، هەموو چرکەیەك هەموو رۆژێك کۆمەڵێك یاسای بابەتی کە کاریگەرییان لەسەر ژیانو کۆمەڵگا هەیە دەدۆزرێنەوەو، پەیوەندی بەردەوامو نەگۆڕ لە نێوان دیاردەکاندا دەخرێنە روو. لە روانگەی فەلسەفەی ماددیەوە، ئەم یاسایانە پێویستیان بە داهێنان نییە، چونکە خۆی لە بنەڕەتدا هەیە، ئەوجا ئەم یاسایانە شاراوە بن یان ئاشکرا. بە دۆزینەوەی ئەم یاسایانە دەتوانین کاریگەرییەکەی دەستنیشان بکەین. لە سەدەی نۆزدەداو لە سەر دەستی مارکس و ئەنگلز هەنگاوێکی گەورە نرا لەم بوارەدا. بەڵام ئەمە ئەوە ناگەیێنێ کە پێش ئەوانە هیچ هەوڵێك نەدراوە لەم بوارەدا. بەڵکو زاناو سوسیولۆژەکان بەردەوام لەو بوارەدا هەوڵو کۆششیان کردووە. بەڵام هەنگاوەکەی مارکس بە ئاراستەیەکدا بوو بۆ چوونە ناو قۆناغێکی دیکە لەو بوارەدا، چونکە تێڕوانینە فەلسەفییەکەی مارکس واتا میتۆدەکەی دەتوانێ لە رێگایەوە دیراسەو لێکۆڵینەوە لەسەر هەموو دیاردە سروشتییەکان دیاردەکانی کۆمەڵگای مرۆڤایەتی بکرێت. بە بەکارهێنانی ئەم میتۆدە دەتوانین بگەینە چەند یاسایەکی گشتی کە تایبەتە بە گۆڕینو جووڵەی کۆمەڵگا. لەم روانگەیەوە دەتوانین بڵێین مارکسییەت یەکەم زانست بووە وەکو زانستێکی کامڵ لە مێژووی مرۆڤایەتیدا بۆ لێکۆڵینەوەو دیراسەکردنی سەرجەم چەمكو بوارەکانی کۆمەڵگا. مارکسییەت وەکو زانستێك کە خاوەن میتۆدی تایبەتی خۆیەتی.

ئەمرۆ لە دوای هەڵوەشاندنەوەی یەکێتی سۆڤێیەتو رەنگ رێژکردنی جیهان بە یەك رەنگو باڵکێشانی یەك ئایدولۆژیا بەسەر بوارەکانی ژیاندا. ئا لێرەوە پرسیارێك دێتە ئاراوە ئاخۆ مارکسییەت چی گرنگییەکی بۆ ژیانی مرۆڤایەتی هەیە لەم سەردەمەدا؟ لە کاتی هەوڵدانمان بۆ وەڵامدانەوەی ئەم پرسیارە بۆمان دەردەکەوێت کە گرنگی هەر زانستێك یان فەلسەفەیەك بۆ ژیان دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە تا چەند دەتوانین پراکتیکەی سەر واقیعی بکەین. چونکە لە کاتی دیراسەکردنی ئەو واقیعەی کە دەمانەوێت لە رێگای بەکارهێنانیو پەیڕەوکردنی میتۆدی تایبەتی بەو زانستە دەتوانین ئەو یاسایانە دەستنیشان بکەین کە کاریگەری لەسەر رەوتی ژیانی تاکەکانو کۆمەڵگا هەیە، ئەو کاتە ئەگەر بە شێوەیەکی رێژەییش بێت کاریگەرمان لەسەری دەبێت ئاراستەکانی دەستنیشان دەکەینو دەرەنجامە نێگەتیڤەکانی لەسەر ژیانی مرۆڤو بوارەکانی کۆمەڵگا کەم دەکەینەوەو بەدەستنیشانکردنی دەتوانین فۆڕمی ئەو گۆڕانە بگۆڕین کە رۆڵی سەرەکی تێدا دەبینێو، لەم حاڵەتەدا ئێمە ئەلتەرناتیڤمان بەدەستەوە دەبێت بۆ فۆڕمی گۆڕان واتا لێرەوە فرە دەنگی دروست دەبێت بۆ گۆڕینی هەر دیاردەو، بوارێك کە پەیوەندی بە مرۆڤو کۆمەڵگاوە هەبێت.

مارکس میتۆدەکەی لەسەر دیاردەیەکی دیاریکراو پراکتیکە کرد کە ئەویش سیستەمی سەرمایەدارییە، بەڵام ئەمە ئەوە ناگەیێنێ کە ماکسییەت لە چوارچێوەیەکی تەسکدا چڕ بکەینەوە. رەنگە بیر لەوە بکەینەوە کە نەبوونی تەجروبەیەکی بەرچاو نەبوونی سیستەمێکی سیاسی ئابووری کۆمەلایەتی مارکسیو هەڵوەشاندنەوەی یەکێتی سۆڤێیەت، کە مارکسییەت تەنها وەکو میتۆدێك ماوەتەوە.

ئەم بیرکردنەوەیە نەك تەنها تێنەگەیشتنە لە ماکسییەت بەڵکو رەتکردنەوەی هەموو کەلتووری مرۆڤایەتییە. ناونانی ئەو میتۆدو یاسایانەی کە مارکس خستیە روو بەناوی مارکسەوە، ئەمە مامەڵە کردنێکی زانستییە لەگەڵ ئەو میتۆدە یاسایانە. کەوابوو مارکسییەت زانستە، چونکە خاوەن میتۆدی خۆیەتیو بە پراکتیکە کردنی ئەم میتۆدەو لەسەر واقیعێکی دیاریکراو دەگەینە چەند یاسایەك، کە کاریگەری خۆیان هەیە لەسەر ئەو واقیعە، لە دوای دەستنیشان کردنی ئەم یاسایانەو کاریگەرییان ئەوجا رێگا خۆش دەبێت بۆ گریمان. کەوابوو میتۆدو یاساو گریمان لە مارکسییەتدا بەرجەستە دەبێتو، ئەم سێیە سێ کوچکەی بنەڕەتین بۆ تیۆر (theorie). ئەوەی ئەم تیۆرە لە تیۆرەکانی دیکە جیا بکاتەوە ئەوەیە کە تیۆرێکی بێ کۆتاییو دانەخراوە.

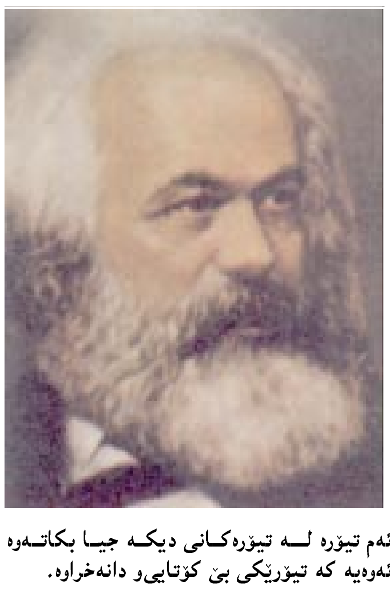

کەوابوو مارکسییەت لێکدانەوەیەکی زانستییە بۆ کۆمەڵگاو هەڵوەستە کردنە لە بەرامبەر گۆڕانو دیاردەکانی.

با لەم روانگەیەوە ئاوڕێك لە هەڵوێستی ئەو حزبە کوردستانیانە بدەینەوە کە خۆیان بە هەڵگری چەمکی مارکسیو فەلسەفەی مارکسی دەزاننو لافو گزافی جۆراو جۆر لێدەدەن، کە دەڵێن خۆیان بە هەڵگری چەمکی مارکسییەت دەزانن چونکە (مارکسییەت بوونو نەبوونیان جێگەی گومانو گفتوگۆیە).

ئاخۆ بە پێی خوێندنەوەیان بۆ واقیعی کوردستانو چوار ساڵ شەڕی ناوخۆ کە هەر دوو حزبی ناسیونالست (هەر یەك بە پلەیەك چونکە لە لای ئێمە تێگەیشتنێکی سوسیولوژی هەڵە هەیە بۆ چەمکی نەتەوە) هەڵوێستی حزبە مارکسییەکان چی بوو؟ هەڵوێستیان لە بەرامبەر لەشکرکێشی وڵاتانی دەوروبەر بۆ کوردستان لەژێر دروشمی جۆراو جۆرو بیانووی بێ شومار، کە رەنگە حزبەکان بە خاڵێکی پڕشنگدار لە قەڵەمی بدەن لە مێژوویاندا، چی بوو؟ کەوابوو لە دوای (154) ساڵ تاکو ئێستاش حزبەکانی ئێمە لە مارکسییەت نەگەیشتوون، رەنگە لەبەردەم ئەمەدا بڵێن سیاسەت دەکەن، بەڵام سیاسەتیش پراکتیکە کردنی ئایدولۆژیایە.